

Підприємницькі ризики: сутність, види, методи оцінки та шляхи їх зниження

Entrepreneurial Risks: Nature, Types, Assessment Methods and Ways to Reduce Them

Руслан Скриньковський¹, Юрій Тиркало²
Ruslan Skrynkovskyi, Yuriy Tyrkalo

¹ *Lviv University of Business and Law*
99 Kulparkivska Street, Lviv, 79021, Ukraine

² *Lviv Polytechnic National University*
12 Stepana Bandery Street, Lviv, 79013, Ukraine

DOI: [10.22178/pos.77-11](https://doi.org/10.22178/pos.77-11)

JEL Classification:
D81, M13, M41

Received 29.11.2021
Accepted 26.12.2021
Published online 31.12.2021

Corresponding Author:
Yuriy Tyrkalo
yuriy.tyrkalo1@lpnu.ua

© 2021 The Authors. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 License

Анотація. У статті досліджуються сутнісні, змістовні властивості і особливості поняття (категорії) «підприємницький ризик», розкрито види і методи оцінки підприємницьких ризиків, а також представлено шляхи їх зниження. Встановлено, що підприємницький ризик характеризує специфіку діяльності суб'єкта підприємництва у напрямку подолання невизначеності ситуації неминучого вибору, в процесі якої є можливість оцінити вірогідність досягнення бажаного результату, невдачі і відхилення від мети, що містяться у вибраних альтернативах всіх видів підприємницької діяльності. З'ясовано, що аналіз підприємницького ризику доцільно проводити за рахунок: якісного аналізу підприємницьких ризиків, в результаті якого виявляються, описуються і класифікуються ризики, а також проводиться аналіз того, що може бути спричинено ними; кількісного аналізу підприємницьких ризиків, в результаті якого формалізуються, моделюються, розраховуються і оцінюються можливі підприємницькі ризики; вибору методів впливу на підприємницькі ризики, в результаті чого передбачається знизити підприємницькі ризики чи повністю їх нейтралізувати; ухвалення управлінського рішення стосовно захисту результатів підприємницької діяльності від наслідків виникнення ситуацій, спричинених ризиками; контролю результатів від настання підприємницьких ризиків, їх переоцінки та коректування за рахунок ухвалення оперативних управлінських рішень. Зазначено, що для оцінювання підприємницького ризику доцільно використовувати експертні методи, розрахунково-аналітичні методи, статистичні методи, методи аналогій, методи аналізу доцільності витрат. Визначено, що шляхами зниження впливу підприємницьких ризиків на підприємницьку діяльність є: зниження безпосередньо розмірів збитку, який виникає через підприємницький ризик; створення належних умов, за яких можна швидко зреагувати на наслідки від реалізації підприємницьких ризиків; передача відповідальності за можливе настання ризику на третіх осіб; розподіл ризику поміж учасниками, які спільно здійснюють підприємницьку діяльність; страхування підприємницького ризику; резервування коштів, які є необхідними для покриття непередбачуваних витрат методом усунення часткових ризиків; зниження ризиків за рахунок їх фінансування. Запропоновано у перспективі подальших досліджень дослідити складові і особливості системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькими ризиками.

Ключові слова: ризик; підприємницький ризик; суб'єкт підприємницької діяльності; підприємницька діяльність; управління підприємницькими ризиками.

Abstract. The article studies the essential, substantive properties and features of the concept (category) "entrepreneurial risk", defines the types and methods of assessing entrepreneurial risks and ways to reduce them. It is established that entrepreneurial risk characterizes the specifics of the business entity in the direction of overcoming the uncertainty of the situation of inevitable choice, in which it is possible to assess the probability of achieving the desired result, failure and deviation, contained in selected alternatives. It has been found out that the analysis of entrepreneurial risk should be carried out at the expense of: qualitative analysis of entrepreneurial risks, which identifies, describes and classifies risks, as well as a breakdown of what may be caused by them; quantitative analysis of entrepreneurial risks, as a result of which possible entrepreneurial risks are formalized, modelled, calculated and evaluated; the choice of methods of influencing business risks, as a result of which it is expected to reduce business risks or completely neutralize them; making management decisions regarding the protection of business results from the consequences of situations caused by risks; control of results from the occurrence of business risks, their revaluation and adjustment through the adoption of operational management decisions. For the assessment of business risk, it is advisable to use expert methods, calculation and analytical methods, statistical methods, methods of analogies, and methods of cost-effectiveness analysis. It is determined that the ways to reduce the impact of business risks on business activities are: to directly reduce the amount of damage that occurs due to business risk; creation of appropriate conditions under which it is possible to react quickly to the consequences of the realization of business risks; transfer of responsibility for potential risk to third parties; distribution of risk between participants who jointly carry out business activities; business risk insurance; setting aside funds that are necessary to cover unforeseen costs by eliminating partial risks; reducing risks through their financing. In the prospect of further research, it is proposed to investigate the components and features of the accounting system and analytical support of business risk management.

Keywords: risk; entrepreneurial risk; business entity; entrepreneurship; business risk management.

ВСТУП

Як відомо, виявлення небезпек і контроль деяких ризиків є центральною проблемою ефективності підприємницької діяльності, оскільки окремі суб'єкти господарювання не в змозі об'єктивно, всебічно і вчасно передбачити те, що їх чекає в найближчому майбутньому. Сьогодні здійснення підприємницької діяльності супроводжується невизначеністю перспективи розвитку, водночас не можливо виявити, які можливі ризики очікують підприємницькі структури і як ними управляти на шляху здійснення їх господарської діяльності.

Головною метою підприємницької діяльності є одержання прибутку, тому в очікуванні бажаних (позитивних) результатів від підприємницької діяльності кожен суб'єкт господарювання має чітко щонайменше передбачити потенційні ризики, які можуть виникнути на шляху такої діяльності, об'єктивно оцінити ступінь їх впливу на діяльність, а також розробити і активно впроваджувати у практику

шляхи мінімізації і/або нейтралізації впливу таких ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що останні 20-ть років дослідження, які стосуються впливу підприємницьких ризиків на діяльність суб'єктів підприємництва, є актуальним напрямком для наукових інтересів багатьох фахівців. Вагомий внесок у вирішення окремих проблемних питань (теоретичних, практичних) у цьому напрямі зробили такі вчені-економісти та практики: О. Бовкун [1], Н. Буланова [2], О. Вараксіна [3], О. Вишневська [4], О. Єгорова [5], Л. Дорогано-Писаренко [5], А. Жигір [6], Д. Кейнс [7], В. Кравченко [8], А. Кругова [3], М. Мормуль [2], С. Нестеренко [9], А. Ткаченко [10], Ю. Тюленєва [11], М. Тютюнник [5], Г. Чирва [1], Л. Чіп [5], О. Шепеленко [12], Д. Щитов [2], О. Щитов [2], І. Якошь [10] та інші [13, 14, 15, 16, 17].

Так, Ю. Тюленєва [11] дотримується думки, що підприємницький ризик – це економічна категорія, особливістю якої є відтворювання

на кожному етапі чи ланці підприємницької діяльності позитивного стану. Враховуючи ступінь настання можливих небезпек і ризиків, суб'єкт підприємницької діяльності має періодично вивчати (аналізувати, оцінювати тощо) фактори впливу і умови, у яких відбувається виробнича діяльність підприємства. Тут важливим також є чітка орієнтація і ефективна адаптація підприємницької структури у середовищі функціонування, адже це допоможе визначити як існуючі, так і потенційні фактори впливу на результати і ефективність підприємницької діяльності, а також впливає на регулювання в управлінні підприємницькими ризиками. Суб'єкт підприємницької діяльності має також об'єктивно знати про ціни і умови зміни ринкової ситуації, постійно відстежувати розробки і впровадження інновацій (нових технологій, інноваційного продукту тощо), вивчати попит і пропозицію, не допускати виникнення різного роду збоїв у виробничому процесі тощо.

Водночас О. Шепеленко (за результатами дослідження [12]) стверджує, що під управлінням підприємницькими ризиками доцільно розуміти певний метод господарювання суб'єкта підприємницької діяльності у невизначених умовах функціонування, який характеризується здатністю і можливостями такого суб'єкта не допускати, мінімізувати і/або нейтралізувати вплив стохастичних умов і одержувати при цьому прибуток від здійснення підприємницької діяльності.

Поряд з тим, В. Кравченко у праці [8] обґрунтовує, що підприємницький ризик – це ризик недосягнення мети діяльності підприємства через виникнення неочікуваних змін. Своєю чергою, А. Жигірь [6] зазначає у підсумку, що під підприємницьким ризиком слід розуміти можливість неповернення суб'єктом підприємництва коштів, які були витрачені на виробництво і реалізацію продукції. Цей ризик певною мірою залежить від специфіки підприємницької діяльності, а також від впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування.

Визнаючи теоретичну і практичну цінність окремих (наявних) досліджень за проблемою, доцільно зазначити, що в даний час недостатньо уваги приділено комплексному питанню, яке стосується сутності, видів та методів оцінки підприємницьких ризиків, а також шляхів їх зниження.

Метою статті є дослідити сутнісні, змістовні властивості і особливості поняття (категорії) «підприємницький ризик», розкрити види і методи оцінки підприємницьких ризиків, а також представити шляхи їх зниження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Рівень впливу ризику підприємницької діяльності на результати функціонування суб'єкта підприємництва, перш за все, виражається залежністю від факторів його зовнішнього середовища, тобто – від політичних факторів, природно-кліматичних факторів, соціальних факторів, економічних факторів і т. д, а також від факторів внутрішнього середовища, а саме: від спеціалізації, специфіки і рівня потужності матеріально-технічної бази, особливостей кадрової політики, ефективності маркетингових інструментів, рівня фінансового забезпечення, рівня ефективності управління тощо.

Окрім зазначених вище факторів впливу на виникнення підприємницьких ризиків, згідно інформації, представленої у праці [4], факторами зовнішнього середовища, які можуть стати причиною виникнення підприємницьких ризиків є:

1) фактори прямого впливу: а) особливості законотворчої політики у державі у сфері регулювання процесів здійснення підприємницької діяльності; б) непередбачуваність дій органів державної влади і органів місцевого самоврядування; в) зміни у податковій сфері; г) взаємовідносини із партнерами; д) рівень конкуренції на ринку функціонування; е) рівень злочинності та корупційних діянь у середовищі функціонування;

2) фактори непрямого впливу: а) політична нестабільність; б) рівень науково-технічного розвитку; в) рівень економічної стабільності в державі; г) специфіка ринкової кон'юнктури; д) події міжнародного значення; е) ситуація, що склалась у навколишньому природному середовищі тощо.

Разом з тим, на специфіку і особливості настання підприємницьких ризиків впливають також і внутрішні фактори, які безпосередньо стосуються специфіки підприємницької діяльності суб'єкта господарювання. До цих факторів відносять [6]: а) рівень розвитку техніко-технологічної бази виробництва; б) рі-

вень ефективності організації процесу виробництва; в) специфіка тактичного та оперативного планування, в основі яких покладено формування і реалізацію стратегії підприємницької діяльності; г) рівень забезпеченості ресурсами та ефективність їх використання у ході здійснення підприємницької діяльності; д) рівень якості і конкурентоспроможності продукції, яка виготовляється за результатами здійснення підприємницької діяльності; е) рівень продуктивності праці; є) рівень і специфіка оплати праці; ж) специфіка витрат, пов'язаних із виробництвом продукції; з) рівень рентабельності підприємницької діяльності тощо.

Першоосновою видової системи підприємницьких ризиків є їх класифікація, запропонованої вченим Д. Кейнсом. Науковець наголошує на тому, що вартість продукції, яка є результатом підприємницької діяльності, має включати відповідний обсяг витрат, до яких відносяться витрати, що пов'язані із підвищеним зносом обладнання та устаткування, змінами, що відбуваються у ринковій кон'юктурі та цінній політиці, можливими аваріями, катастрофами, та іншими можливими небезпеками, внаслідок чого також настає ризик. З огляду на те, ключовими підприємницькими ризиками за дослідженнями Д. Кейнса є [7]:

1) ризик підприємця чи позичальника (цей ризик виникає за випадків, коли на реалізацію підприємницької діяльності залучаються власні кошти суб'єкта підприємництва, при чому сам суб'єкт підприємництва сумнівається у тому чи він їх поверне або ж отримає вигоду від них);

2) ризик кредитора (настання цього ризику може бути спричинене тим, що договір між суб'єктом підприємництва і його партнерами є сумнівним, причиною чого може стати банкрутство чи відхилення боржника від виконання покладених на нього зобов'язань);

3) ризик інфляції (цей ризик безпосередньо пов'язаний із тим, що може знизитися цінність грошової одиниці, в якій було укладено угоду між суб'єктом підприємництва та його партнерами).

Враховуючи таку видову класифікацію, запропонованої науковцем [7], кожен із ризиків, після того, як його було визначено, має бути як кількісно, так і якісно оцінений. Якщо

зосереджуватись і концентрувати увагу на основних поняттях, якими характеризується видова класифікація підприємницьких ризиків, то в рамках дослідження такого аспекту доцільно розрізняти власне самі підприємницькі ризики та систему підприємницьких ризиків, при чому система підприємницьких ризиків є значно ширшим поняттям, оскільки враховує ризики системи управління підприємською діяльністю, основні аспекти страхування підприємницьких ризиків, специфіку розподілу ризиків у відповідності до суб'єктів, які є їх головними факторами виникнення [16].

Акцентуючи увагу на видовій класифікації підприємницьких ризиків, необхідно тут також відмітити, що специфікою цих ризиків є невизначеність результату від укладення комерційної угоди в результаті здійснення підприємницької діяльності. Так, підприємницькі ризики за структурною характеристикою поділяються на [6]:

- майнові ризики, тобто такі ризики, які безпосередньо взаємопов'язані із ймовірністю настання майнових витрат через диверсії, крадіжки чи перенавантаження технічної і технологічної систем;

- виробничі ризики, що безпосередньо взаємопов'язані із втратами через збій виробничого процесу чи через вплив інших чинників, наслідком яких стали втрати основних і оборотних засобів (також у цю категорію ризиків входять ризики, що виникають в результаті застосування у виробничому процесі нових технологій чи нової техніки);

- торгівельні ризики, тобто ризики, що прямо взаємопов'язані із втратами, причиною яких стала затримка платежів або ж відмова у платежі.

В контексті цього доцільно також звернути увагу на оцінювання впливу підприємницького ризику (у разі його настання) на результат підприємницької діяльності. Так, за результатами дослідження праці [1] з'ясовано, що основними індикаторами оцінювання підприємницьких ризиків є:

1) індикатор, який пов'язаний із збутовою підприємською діяльністю, а саме: а) індикатор дебіторського ризику; б) індикатор втрат репутації; в) індикатор зниження рівня конкурентоспроможності; г) індикатор зниження цінності бренду продукції;

2) індикатор, який пов'язаний із інвестиційною та операційною підприємницькою діяльністю, зокрема: а) індикатор майнового ризику; б) індикатор ризику, пов'язаного із старінням технологій; в) індикатор ризику, пов'язаного із знеціненням необоротних фінансових потоків; г) індикатор, пов'язаний із втратами головного персоналу; д) індикатор рівня операційного важеля;

3) індикатор, який пов'язаний із фінансовою підприємницькою діяльністю, а саме: а) індикатор ліквідності; б) індикатор платоспроможності; в) індикатор податкового навантаження; г) індикатор рентабельності фінансових потоків тощо.

Водночас встановлено, що головним аспектом в оцінюванні змісту і ступеня підприємницького ризику виступає те, що обраний метод має бути, перш за все, простим у обчисленнях, а результати оцінки за ним мають бути ефективними і результативними. Ефективність і якість оцінки, насамперед, залежить від того, чи правильно були визначені фактори впливу на настання підприємницького ризику. Якщо цього не зробити правильно, то суб'єкт підприємницької діяльності може понести значні фінансові втрати чи взагалі збанкрутувати. Практика показує, що сьогодні доволі часто для оцінювання можливості настання підприємницького ризику використовується недостатня чи недостовірна інформація про ризик. З огляду на те, важливим у такому контексті є застосування методу, який буде базуватись не тільки на інформації про фінансовий стан суб'єкта підприємництва, яка міститься у фінансовій звітності, а й включати інші види конкретної інформації, необхідної в процесі прийняття управлінських рішень.

Акцентуючи увагу на аспекті управління ризиками, що є засадою недопущення негативного впливу внаслідок їх настання, то тут доцільно зауважити, що процес управління підприємницькими ризиками має проходити у декілька етапів, головними із яких є [9]:

1) етап встановлення можливості настання підприємницького ризику;

2) етап оцінювання впливу на підприємницьку діяльність внаслідок настання підприємницького ризику;

3) етап мінімізації і/або нейтралізації впливу настання підприємницького ризику на ре-

зультат, на який безпосередньо він чинить (або може здійснювати) негативний вплив.

Не менш важливого і особливого значення у контексті оцінювання рівня впливу підприємницького ризику на результати підприємницької діяльності має аналіз підприємницького ризику. Так, алгоритм аналізу підприємницького ризику складається із [5]:

1) якісного аналізу підприємницьких ризиків, в результаті якого виявляються, описуються і класифікуються ризики, а також проводиться аналіз того, що може бути спричинено ними;

2) кількісного аналізу підприємницьких ризиків, в результаті якого формалізуються, моделюються, розраховуються і оцінюються можливі підприємницькі ризики;

3) вибору методів впливу на підприємницькі ризики, в результаті чого передбачається знизити підприємницькі ризики чи повністю їх нейтралізувати;

4) ухвалення управлінського рішення стосовно захисту результатів підприємницької діяльності від наслідків виникнення ситуацій, спричинених ризиками;

5) контролю результатів від настання підприємницьких ризиків, їх переоцінки та коректування за рахунок ухвалення оперативних управлінських рішень.

У ході оцінювання впливу підприємницьких ризиків на результати підприємницької діяльності рекомендується використовувати основні методи оцінки ризиків, а саме [5]: метод статистичної оцінки, метод аналізу доцільності витрат, метод експертної оцінки, а також метод використання аналогів.

Водночас у працях [2, 10] зазначено, що оцінювати підприємницький ризик можна за допомогою: а) експертних методів, у відповідності до яких можна визначити рівень ризику, якщо про нього відсутня деяка інформація; б) економіко-статистичних методів, застосування яких вимагає необхідного обсягу інформації; в) розрахунково-аналітичних методів, застосування яких націлене на визначення точного значення рівня впливу ризику; г) методи аналогій, за якими можна оцінити рівень ризику за окремими операціями.

Поряд з тим, тут доцільно також зазначити, що згідно інформації, представленої у пра-

ці [4], основними і найбільш дієвими методами зниження підприємницьких ризиків є:

- метод розподілу ризику поміж учасниками, які спільно здійснюють підприємницьку діяльність (реалізація цього методу відбувається безпосередньо під час планування підприємницької діяльності, де на кожного із учасників покладено виконання відповідних завдань);

- метод страхування підприємницького ризику (у відповідності до якого має бути спеціально передбачена процедура відшкодування страховими компаніями втрат, які можуть виникнути в разі настання підприємницького ризику; суб'єкт підприємництва повинен вносити у фонд страхової компанії відповідний розмір внесків, щоб у випадку настання ризику покрити витрати, спричинені ним);

- метод резервування коштів, які є необхідними для покриття непередбачуваних витрат (за рахунок цього методу можливі витрати можна компенсувати за рахунок резервних ресурсів, які накопичуються з ціллю виникнення таких випадків);

- метод усунення часткових ризиків (в основі цього методу лежить усунення впливу ризику, який є найсуттєвішим для підприємницької діяльності, і для цього: потрібно визначити можливі перевитрати коштів із врахуванням того, якою є ймовірність виникнення несприятливих подій; встановити ряд необхідних заходів, які будуть спрямовуватись на усунення ризику; необхідно обчислити додаткові витрати, які виникнуть у ході реалізації вибраних заходів; рекомендується обов'язково порівняти витрати, що будуть понесені на реалізацію цих заходів та витрати, які може зазнати суб'єкт підприємництва у разі настання негативних наслідків, внаслідок впливу ризику; ухвалити відповідне оптимальне управлінське рішення щодо розроблення і впровадження заходів);

- метод зниження ризиків за рахунок їх фінансування (згідно цього методу передбачається покриття витрат, яких було завдано у процесі впливу підприємницького ризику).

Враховуючи зазначене вище, а також опираючись на результати досліджень [3], можна стверджувати, що основними способами (спеціальними діями) зниження впливу підприємницьких ризиків на підприємницьку діяльність є:

1) зниження безпосередньо розмірів збитку, який виникає через підприємницький ризик;

2) створення належних умов, за яких можна швидко зреагувати на наслідки від реалізації підприємницьких ризиків;

3) передача відповідальності за можливе настання ризику на третіх осіб, зокрема через спосіб перестраховування ризику чи за рахунок хеджування ризику.

Своєю чергою, в практиці управління підприємницькими ризиками суб'єкти підприємницької діяльності часто використовують такі прийоми для зниження підприємницьких ризиків, як [3]:

- прийом уникнення підприємницьких ризиків (у відповідності до цього прийому передбачено реалізацію заходів на недопущення виникнення ризикових ситуацій; для цього використовуються універсальні та спеціальні методи зниження ризику; універсальні методи ризику є характерними для усіх видів підприємницького ризику і чинять однаковий характер впливу на зниження підприємницького ризику; спеціальні методи застосовуються з ціллю недопущення настання деяких видів підприємницького ризику, який, наприклад, пов'язаний із можливим зростанням ціни, зміною валютного курсу чи із зниженням ділової активності);

- прийом прийняття підприємницьких ризиків (у відповідності до якого весь ризик чи його окрема частина залишається на відповідальності суб'єкта підприємницької діяльності);

- прийом запобігання підприємницьких ризиків (у відповідності до якого відхиляється реалізація дій, що можуть спричинити реалізацію ризику);

- прийом зниження підприємницьких ризиків (у відповідності до якого передбачається знизити обсяг втрат, який може понести суб'єкт підприємницької діяльності у разі реалізації підприємницького ризику);

- прийом вимірювання підприємницьких ризиків (у відповідності до якого передбачено нейтралізувати вплив негативного характеру, що виникає у випадку реалізації підприємницького ризику; цей прийом характеризується вимірюванням підприємницьких ризиків у просторі і вимірюванням підприємницьких ризиків у часі).

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження теорії і практики у сфері управління підприємницькими ризиками сформульовано загальні висновки і пропозиції (рекомендації), які мають теоретичне і практичне значення, зокрема такі:

1. Підприємницький ризик характеризує специфіку діяльності суб'єкта підприємництва у напрямку подолання невизначеності ситуації неминучого вибору, в процесі якої є можливість оцінити вірогідність досягнення бажаного результату, невдачі і відхилення від мети, що містяться у вибраних альтернативах всіх видів підприємницької діяльності.
2. Підприємницькі ризики поділяються на ризики підприємця, ризики кредитора, ризики інфляції, майнові ризики, виробничі ризики, торгівельні ризики.
3. Аналіз підприємницького ризику доцільно проводити за рахунок: якісного аналізу підприємницьких ризиків, в результаті якого виявляються, описуються і класифікуються ризики, а також проводиться аналіз того, що може бути спричинено ними; кількісного аналізу підприємницьких ризиків, в результаті якого формалізуються, моделюються, розраховуються і оцінюються можливі підприємницькі ризики; вибору методів впливу на підприємницькі ризики, в результаті чого передбачається знизити підприємницькі ризики чи повністю їх нейтралізувати; ухвалення управлінського рішення стосовно захисту

результатів підприємницької діяльності від наслідків виникнення ситуацій, спричинених ризиками; контролю результатів від настання підприємницьких ризиків, їх переоцінки та коректування за рахунок ухвалення оперативних управлінських рішень.

4. Для оцінювання підприємницького ризику доцільно використовувати експертні методи, розрахунково-аналітичні методи, статистичні методи, методи аналогій, методи аналізу доцільності витрат.

5. Шляхами зниження впливу підприємницьких ризиків на підприємницьку діяльність є: зниження безпосередньо розмірів збитку, який виникає через підприємницький ризик; створення належних умов, за яких можна швидко зреагувати на наслідки від реалізації підприємницьких ризиків; передача відповідальності за можливе настання ризику на третіх осіб; розподіл ризику поміж учасниками, які спільно здійснюють підприємницьку діяльність; страхування підприємницького ризику; резервування коштів, які є необхідними для покриття непередбачуваних витрат методом усунення часткових ризиків; зниження ризиків за рахунок їх фінансування.

У перспективі подальших досліджень рекомендується дослідити складові і особливості системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькими ризиками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Chirva, G. M., & Bovkun, O. A. (2018). Estimation of business risks and analytical insurance of economic stability of enterprises in the process of protecting their economic interests. *Economies' Horizons*, 1(4), 52–59. doi: 10.31499/2616-5236.1(4).2018.132085
2. Mormul, M., Shchytov, O., Shchytov, D., Bulanova, N. (2010). Kilkisnyi analiz pidpriemnytskykh ryzykiv statystychnym metodom [Quantitative analysis of business risks by statistical method]. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*, 263. Retrieved from <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/2394> (in Ukrainian) [Мормуль, М., Щитов, О., Щитов, Д., Буланова, Н. (2010). Кількісний аналіз підприємницьких ризиків статистичним методом. *Економіка: проблеми теорії та практики*, 263. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/2394>].
3. Varaksina, O., & Kruhova, A. (2021). Sutnist pidpriemnytskoho ryzyku v hospodarskii diialnosti pidpriemstva [The essence of entrepreneurial risk in the economic activity of the enterprise]. *Ekonomika Ta Suspilstvo*, 24. doi: 10.32782/2524-0072/2021-24-35 (in Ukrainian) [Вараксіна, О., & Кругова, А. (2021). Сутність підприємницького ризику в господарській діяльності підприємства. *Економіка та Суспільство*, 24. doi: 10.32782/2524-0072/2021-24-35].

4. Vyshnevskaya, O. (2016). *Pidpriemnytskyi ryzyk v upravlinni konkurentospromozhnosti pidpriemstva* [Entrepreneurial risk in managing the competitiveness of the enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo*, 7, 232–237 (in Ukrainian)
[Вишневіська, О. (2016). Підприємницький ризик в управлінні конкурентоспроможністю підприємства. *Економіка і суспільство*, 7, 232–237].
5. Yehorova, O., Dorohan-Pysarenko, L., Chip, L., & Tyutyunnik, M. (2019). Assessment of entrepreneurial risks in agriculture. *Technology Audit and Production Reserves*, 4(45), 4–10. doi: 10.15587/2312-8372.2019.146943
6. Zhyhir, A. (2012). Riznovydy pidpriemnytskykh ryzykiv ta yikh klasyfikatsiia [Types of business risks and their classification]. *Efektivna ekonomika*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063> (in Ukrainian)
[Жигір, А. (2012). Різновиди підприємницьких ризиків та їх класифікація. *Ефективна економіка*, 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063>].
7. Kejns, D. (1993). *Obshhaja teoriya zanjatosti, procenta i deneg* [General theory of employment, interest and money] (Vol. 3). Petrozavodsk: Petrokom (in Russian)
[Кейнс, Д. (1993). *Общая теория занятости, процента и денег* (Т. 3). Петрозаводск: Петроком].
8. Kravchenko, V. (2008). *Vyjavlennia ta opys pidpriemnytskykh ryzykiv: praktychnyi alhorytm dlia ukrainskoho biznesu* [Identification and description of business risks: a practical algorithm for Ukrainian business]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, 1(3), 63–70 (in Ukrainian)
[Кравченко, В. (2008). Виявлення та опис підприємницьких ризиків: практичний алгоритм для українського бізнесу. *Вісник Запорізького національного університету*, 1(3), 63–70].
9. Nesterenko, S. (2018). *Upravlinnia ryzykamy pidpriemnytskoi diialnosti ta zasoby yikh zmenshennia*. In *Sotsialno-ekonomichni problemy rozvytku biznesu ta mistsevoho samovriaduvannia* (pp. 169–171). Melitopol: Vydavnychy budynok Melitopolskoi miskoi drukarni (in Ukrainian)
[Нестеренко, С. (2018). Управління ризиками підприємницької діяльності та засоби їх зменшення. В *Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування* (с. 169–171). Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні].
10. Tkachenko, A., & Yakos, I. (2008). *Metody otsinky pidpriemnytskoho ryzyku* [Methods of business risk assessment]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 3, 136–139 (in Ukrainian)
[Ткаченко, А., & Якос, І. (2008). Методи оцінки підприємницького ризику. *Економічний вісник Донбасу*, 3, 136–139].
11. Tiuleniva, Yu. (2009). *Vyznachennia katehorii «ryzyk pidpriemnytskoi diialnosti» yak osnova efektyvnoi diialnosti pidpriemstv* [Defining the category of "business risk" as the basis for effective business]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*, 6, 47–52 (in Ukrainian)
[Тюленева, Ю. (2009). Визначення категорії «ризик підприємницької діяльності» як основа ефективної діяльності підприємств. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*, 6, 47–52].
12. Shepelenko, O. (2011). *Upravlinnia pidpriemnytskymy ryzykamy sub'iekta hospodariuvannia* [Entrepreneurial risk management]. *Ekonomichni nauky: Visnyk DonNUET*. 4(52), 189–199 (in Ukrainian)
[Шепеленко, О. (2011). Управління підприємницькими ризиками суб'єкта господарювання. *Економічні науки: Вісник ДонНУЕТ*. 4(52), 189–199].
13. Skrynkovskyy, R., Semchuk, Zh., & Kostyuk, N. (2015). *Diahnostyka ryzykiv diialnosti ta osoblyvosti strakhovoho zakhystu pidpriemstva* [Diagnosis of business risks and features of insurance protection of the enterprise]. *Biznes Inform*, 12, 189–197 (in Ukrainian)

[Скриньковський, Р., Семчук, Ж., & Костюк, Н. (2015). Діагностика ризиків діяльності та особливості страхового захисту підприємства. *Бізнес Інформ*, 12, 189–197].

14. Skrynkovskyy, R. M. (2015). *Diahnostyka finansovoho, vyrobnychoho, trudovoho, sotsialno-ekonomichnoho ta innovatsiino-investytsiinoho potentsialiv i analiz potentsiinykh ryzykiv pidpryiemstva v umovakh nevyznachenosti* [Diagnosis of financial, production, labor, socio-economic and innovation-investment potentials and analysis of potential risks of the enterprise in conditions of uncertainty]. *Problemy ekonomiky*, 2, 186–193 (in Ukrainian)
[Скриньковський, Р. М. (2015). Діагностика фінансового, виробничого, трудового, соціально-економічного та інноваційно-інвестиційного потенціалів і аналіз потенційних ризиків підприємства в умовах невизначеності. *Проблеми економіки*, 2, 186–193].
15. Popova, N., Kataiev, A., Nevertii, A., Kryvoruchko, O., & Skrynkovskyy, R. (2021). Marketing Aspects of Innovative Development of Business Organizations in the Sphere of Production, Trade, Transport, and Logistics in VUCA Conditions. *Studies of Applied Economics*, 38(4). doi: [10.25115/eea.v38i4.3962](https://doi.org/10.25115/eea.v38i4.3962)
16. Chupryna, I. (2012). *Poniattia ta klasyfikatsiia ryzykiv v pidpryiemnytskii diialnosti* [The concept and classification of risks in business]. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Seriia: Ekonomichni nauky*, 4, 187–193 (in Ukrainian)
[Чуприна, І. (2012). Поняття та класифікація ризиків в підприємницькій діяльності. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*, 4, 187–193].
17. Pavlenchuk, N., Horbonos, F., Pavlenchuk, A., & Skrynkovskyy, R. (2020). Paradigm of the functional approach to manifestations of risk in performance of enterprises under market conditions. *Ekonomika APK*, 308(6), 98–113. doi: [10.32317/2221-1055.202006098](https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006098)